

Naujienu Antroji Dalis

NR. 897

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIV METAI

Dienu skeveldros

I.

Skaitome:

“Kultūros kongresas, ap-svarstęs mūsų spaudos ir vi-suomenės santykius, pagei-dauja didesnio spaudos ats-a-kingumo bei objektyvumo svarstant ir vertinant visus lietuvių tautos gyvenimo rei-škinius.

Spaudos išlaikymui užtik-rinti yra reikalinga mūsų vi-suomenės visokeriopa pa-rama „nes spauda bus tiek efektinga, kiek ji bus finansi-niai pajėgi tęsti savo darbą”.

Ir stebimės: — “dramblio” (žurnalisto) visai lygut nebūta!

Visą eilę metų JAV LB vado-vybė, beminėdama spaudos mė-nesį, siūlė baigti pirkti prieš daugelį metų užsilikusius spau-dinius, visai pamirštant gyvus ar mirusius autorius ir žurna-listus.

Savo metu V. Kudirka (taip, daktaras) baiminosi, kad atei-sias laikas, kada lietuviškai spaudai redaguoti reikėsia sam-dyti žydus. Jau samdomės “žy-dus”, t. y. įtakingus JAV ir kt. Vakarų kraštų žurnalistus ar iš-sinuomodami skiltis skelbimų kaina. Metai eina kaip vanduo, o mes ar pagalvojome apie atei-siančią spaudos pamainą?

Ar nevertėtų kaip tik šimet, kaip 50 metų nuo Nepriklauso-mybės deklaracijos, pagalvoti apie stipendiją žurnalistikai?! Juk JAV lietuvių tarpe yra ga-bių ir ryškių asmenybių. Žino-ma, kalbama apie jaunąją stu-dijuojančią kartą. Taip gi žino-ma, kad mūsų laikraščiai sti-pendijantams darbo neišgalės parūpinti. Tėdirba, tarkime, amerikinėje spaudoje. Po me-tų kitų išsimuš iš sūkurio ir įgaus svarbių postų. Antra grį-žus, sumani plunksna ir iš to-limo užkampio gali pačiais “lais-kais redakcijai” prasimušti, tu-rėti įtakos mūsų tautai rūpimo-mis problemomis. O, antra, grį-žus galės dirbti savo ir federali-nėj spaudoj. Nauda aiški.

Ne veltui dar savo laisvo gy-venimo metu buvo sakoma, kad nepriklausomybė žymia dalimi plunksna laimėta. Neseniai A. Baronas metė tokį aforizmą: juo daugiau bus išlieta rašalo, juo mažiau reikės kraujo. Ak, prieš daugelį metų pareigų po-ste žuvo kolega Būtėnas. O gal jau visuomenė ir plunksnos bi-čiuliai ir jį bus pamiršę?!

II.

Prieš keletą metų Šventosios žvejas Mikas Balčius durpyno molio racineme griovyje paste-bėjo puodų sukį. Pranešė kur reikia. Po kurio metu vėl kitoj vietoj tą patį pastebėjo. 1967 m. vasarą Istorijos Institutas atli-

ko archeologinius tyrinėjimus. Ekspedicijos vadovė Rimutė Ri-mantienė - Jablonskytė štai ką spaudai pareiškė:

— Jau surinkome kelis šim-tus įvairiausių archeologinių radinių; dauguma jų neturi sau lygių Lietuvoje. Iškasenos da-bar kruopščiai tyrinėjamos.

Radiniai aptikti dviejuose sluoksniuose. Ypač brangių lo-bių atskleidė apatinis sluoksnis, esantis maždaug 2 metrų gylyje. Pajūrio žaliame molyje aptikome keletą irklagalių, ku-rie, atrodo, buvo pritaikyti irtis švendrėmis užžėlusiu ežeru. Iš medinių radinių įdomūs kaup-tukai. Galima manyti, neolito žmogus jais išsikasdavo šaknis. Ypač vertinga ritė virvelėms su-vynioti.

Žalasis molis išsaugojo daug kitų mūsų prosenelių daiktų... Ietigaliai, šeivelė su dviem sky-lutėmis, yla iš kaulo. O gelsva skiaurė, matyt, gyvoms žuvinis laikyti, padaryta tarsi iš vakar skeltų balanų. Lydekų, šamų, lašišų, kaulus, puikiai išsilaikiu-sius žaliajame molyje, mūsų dienų žvejai apžiūrėtų tikrai ne-be pavydo: lydekų ilgis siekė 1—1.2 metro, šamų — 2 met-rus. Radome virvių ir plaušinio tinklo, nunerto iš liepos karnų, liekanų su plūdėmis ir svare-liais. Tinklų likučiai irgi patvir-tina, kad anuometinis žmogus mailiaus negaudė...

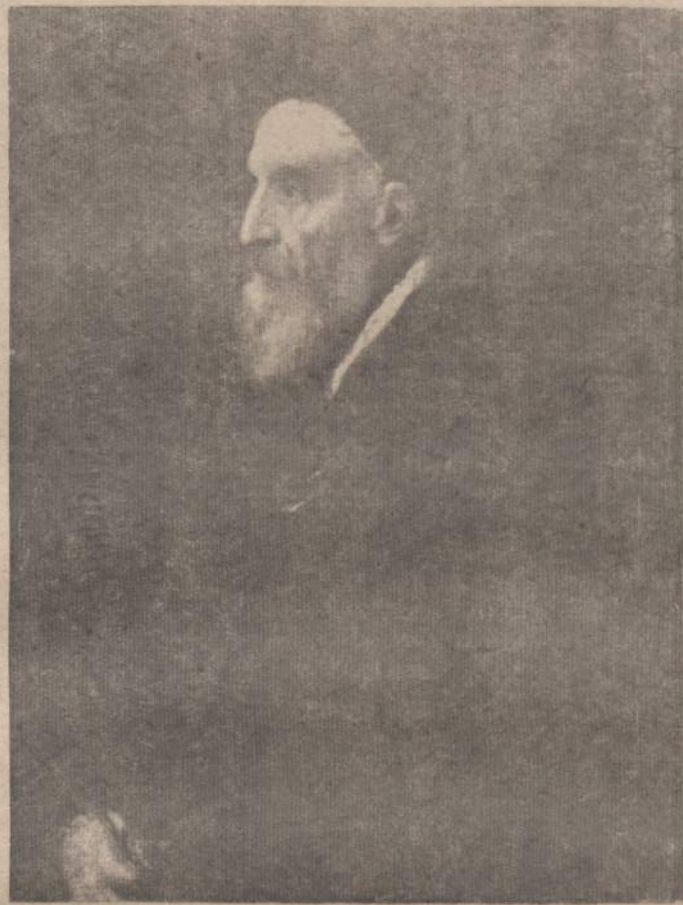
Labai įdomūs ir keraminiai radiniai. Puodai — smailia-dugniai, neperkauti ornamentais. Kad molis būtų tvirtesnis, primaišyta sutrintų sraigčių.

Įdomu patyrinėti ir viršutinio sluoksnio, kitaip sakant, vėly-vojo akmens amžiaus archeolo-ginius radinius. Puodai — jau plokščiadugniai; puošnūs, įvai-rūs. Būdinga virvelinė kerami-ka. Aptikome pustrėčio metro aukščio dviejų trobos šulų liku-čius, iš meldų ar liepos karnų labai dailiai nupintą demblį (užtiesalą). Viršutinis sluoksnis slėpė titnaginius strėlių antga-lius, gintarinius papuošalus, medinės žvejybos plūdes, svare-lius tinklams gramzdinti, me-dinius kaplius, daug galutinai dar neištyrinėtų daiktų. Viršu-tinio sluoksnio archeologiniai radiniai priskiriami antrojo tūkstantmečio prieš mūsų erą viduriui. Matyti, mūsų protė-viai, be žvejybos, jau vertėsi ir gyvulininkyste.

Ir dar pridūrė jau neabejo-jamai:

Apvaliadugnės suomių - ugrų ištisai ornamentuotos kerami-kos su grūsto granito priemai-šomis molyje šventojoje neras-

(Nukelta į 2 psl.)

Renesanso tapytojo Titiano autoportretas.

Sulaukėm 50 metų nuo Lietuvos nepriklausomybės akto paskelbimo

Seniau 50 metų laiko tarpsnis — žmogaus vidurkio amžius. Dabar per tą 50 metų žmogaus vidurkio amžius vienu trečda-liu padidėjo.

Per tą palyginamai trumpą laiko tarpinį Lietuva du kartu pasauliniais karais buvo nuniokota. Tiek turtų, tiek gyventojų nuostoliais skaudžiai nukentėjo ir laikinai prarado savo valstybinį gyvenimą.

Jei Lietuva iki šiol būtų at-laikiusi savo valstybės nepri-klausomybę, neabejotina, kad jos gyventojų kultūros ir pra-gyvenimo lygis būtų žymiai aukštesnis, įvairesnis. Jos gy-ventojų skaičius gal artėtų še-šių milijonų, turint galvoje ir pirmojo pasaulinio karo nuostolius.

Lietuvių tauta gal nebūtų taip išblaškyta, kaip šiuo metu. Tie-sa, mūsų tautos dalis apsigyve-nusi svetur išpareigojo padėti Lietuvos gyventojams atgauti, kas karo metais buvo prarasta. Tai savotiškas atpildas.

Nors tie 50 metų savo atsicki-mais moksle, technikoje ir kito-se gyvenimo srityse labai dideli, žmogaus gyvenimo patogumams nešantieji daug lengvatų, bet valstybių, tautų sugyveni-mo srityje įnešta dar daugiau painiavų, negu iki šiol turėta. Tarpvalstybiniai reikalai taip susipainiojo, kad net antrojo pasaulinio karo veiksmus nu-traukus, reikiama taika neįgy-

vendinta. Jau ir trečiojo pasaulinio karo grėsmė nujauciama. Gerai bus, jei tretysis karas ne-įvyks, kurio galimos pasėkos sunkiai įsivaizduojamos. Bet viena aišku, kad iki taikos įgy-veninimo dar toli gražu!

Nepaisant tos tarpyvaistybinės agresingos padėties, tų visų įvy-kių, Lietuvos nepriklausomybės aktas spindi kaip didelės ap-dairios, politinės išminties ir drąsos žygis — į neišvengiamą kovą dėl savo šalies laisvės.

Tada Lietuvos gyvenimas bu-vo sugniaužtas kietose vokiečių karo valdžios replėse. Nors sa-va spauda buvo leista, bet sti-prijoje cenzūros priežiūroje. Gy-ventojų judėjimas taip buvo su-varžytas, kad peržiti iš valsciaus į valscių buvo būtinas vietos vokiečių karo žandarmerijos leidimas. Susižinoti buvo gali-ma tik atvirukais ir tai vokie-čių kalba rašytas. Jaunimas buvo gaudomas į karo darbus. Ūkiuose buvo leista turėti tik viena karvė, kelios avys ir kita. Net šunės ir katės okupantų policijos buvo išsaudyti, kad liktų daugiau maisto.

Tai tokiose neįtikėtinose gyve-nimo apstovose Vilniuje pasi-likusių lietuvių būrelis kėlė Lie-tuvos likimo klausimą, ne tik savų tarpe, bet ir tarp kitų, ne-išskiriant ir vokiečių.

Mūsų išėvija, ypač JAV, šve-

(Nukelta į 2 psl.)

Sulaukėm 50 metų nuo Lietuvos...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

dijoje ir Šveicarijoje subruzdavo ir Lietuvos likimo klausimą iškėlė viešumon. Vilniuje tuo reikalu susirūpinusiems darbas kiek palengvėjo, o patys vokiečiai sužiūro.

Galop, 1917 m. rugsėjo 18-20 d. vokiečiams leidus Vilniuje įvyko Lietuvos konferencija. Vokiečių dideliame nusistebėjimui, kaip kuriuose valsčiuose atstovai buvo išrinkti demokratiniais būdais. Vietos žandarai nežinojo ką daryti — ar drausti ar leisti? Viso konferencijoje dalyvavo 222 atstovai, atvykę iš įvairių Lietuvos vietovių. Turint galvoje to meto vidaus gyvenimo nepalankias sąlygas, tai buvo didžiulis skaičius. Prisiminkime, kad St. Seimanas išrinkti buvo numatyta tik 112 atstovų.

Nors toje konferencijoje vokiečių okupantų atstovai nedalyvavo, bet konferencija, jau vien mandagumo sumetimais, turėjo vokiečiams kuo nors išpareigoti.

Konferencijos išrinkta Lietuvos Taryba gruodžio 11 d., raštu įteikė Vokietijos valdžiai tuos išpareigojimus, kurie jau anksčiau vokiečių buvo sumanyti, būtent:

Lietuva tampa nepriklausoma valstybė su sostine Vilniuje ir sučiną į glaudžius ryšius su Vokietija. Sudaro karinę konvenciją, susisiekimo, muitų ir bendrą valiutą. Tą raštą pasirašė visi Lietuvos Tarybos nariai. Aišku, tokiam rašto turiniui ne visų buvo pritarta, bet padėtis buvo tada be jokios kitos išeities. Siekta buvo Lietuvos klausimas iškelti viešumon, kad ir kitų kraštų vyriausybės Lietuvos likimu susidomėtų.

Deja, Vokietija ir tokį raštą gavusi, tylėjo. Tiesa, Lietuvos Brastoje besiderant dėl taikos su Rusija, Vokietijos atstovai jau pareiškė, kad Lietuvos Ta-

ryba jau yra apsisprendusi — Lietuva tampa valstybė. Rusai pradžioje spyrėsi, bet galop kaip Vokietija pradėjo pakartotiną karo žygį į Rusijos gilumas, sutiko.

Lietuvos Tarybos kai kuriems nariams svilo delnai kaip nors iš tų išpareigojimų išsiskirti.

Vokiečiams delsiant aiškiai pasisakyti dėl Lietuvos atėities, Lietuvos Taryba susirinko ir Vasario 16 d. paskelbė Lietuvos nepriklausomybės aktą. Jo projektą surašė St. Kairys, o Klimas koregavo. Čia mes jį pakartojame. Iš laiko ir erdvės didesnių tolumų, jis dabar dar daugiau visai tautai pasako, negu anais metais jį paskelbus.

“Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario 16 d. 1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybės šiuo pareiškimu:

Lietuvos taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdamasi pripažintąja tautų apsisprendimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu, rugsėjo 18-23 d. 1917 metais, skelbia atstatanti nepriklausomą — demokratiniais pamatais su tvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje, tą valstybę atskiriant nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti, kiek galima greičiau susauktas Steigiamasis seimas, demokratiniais būdais visų jos gyventojų išrinktas”.

Supyko Vokietijos politikai pasirodžius Lietuvos nepriklausomybės aktui. Suprato, kad tuo aktu Lietuvos Taryba pasi-

B. ŠERNAS

Šiek tiek apie mūsų tautinius šokus

Artėjant trečiajai tautinių šokių šventei, kuri turi įvykti šią vasarą Čikagoje, vis dažniau pradeda rodytis straipsnių spaudoje apie šokus. O, žinoma, ir šiaip eiliniai žmonės ir šokių vadovai vis dažniau apie šokus pakalba ir net kartais padiskutuoja. Tačiau, kai išgirsti ar pasiskaitai spaudoje apie mūsų liaudies šokus straipsnių ir dar tokių asmenų, kurie dedasi daug žinių apie šokus, tai dažnai reikia nustepti arba net ir rimtai pagalvoti tenka.

Pirmiausia krinta į akis tai, kad dauguma mūsų tautinių šokių nėra mūsų šokiai, bet skoliniai iš kitų tautų. Atrodo, kad mes jau esame tokie apkiatėliai, kad beveik jau negalime jokio lietuviško šokio patys susikurti be skolinimosi. Kurį lik mūsų liaudies šokį paimsime, tai jis yra kilęs iš polkos, iš kadriliaus, iš slavų ir t. t. Net ir tas vargšas suktonis, kuriuo vi-

suomet Lietuvoje (juk dar, manau, visi prisimena) buvo pradėdama kiekvienas mokyklos ar gimnazijos pasilinksminimas, gegužinės, baliai, kaimuose jaunimo parengimai, yra ne-lietuviškas. Juk kiekvienas žino, kad būtų smagiau ir linksmiau, visi prisijungdavo prie muzikos su daina. Vaikai traukdavo: “Bitute, pilkoji, iš kur medų nešioji!”, jaunimas — “Oi tai-tai, Oi tai-tai! Ažuoliniai pamatai!”, o senieji — “Oi tas senis - senutėlis, kurs mane mylėjo!...” Dabar spaudoje, šokių programose ir net knygose rašoma, kad suktonis yra ne mūsų šokis, bet paskolintas iš čekų, o tokius judesius turi ir kitos tautos savo liaudies šokuose.

Paimkime daugiau mūsų šokių pavyzdžių, būtent: Klumpakojis — itališkas, Gyvataras — kadrilinis Mikita — gudiškas, Oželis — švediškas, Bledžinginis (Nukelta į 3 psl.)

sakė, kad visus galimus išpareigojimus Vokietijai turės galutinai spręsti Lietuvos St. Seimas.

Tada lietuvių spaudoje buvo uždraustas tas aktas aiškinti ir garsinti.

Lietuvos socialdemokratų tada slapta išleido atsisaukimą. Įdomu, kad tas atsisaukimas buvo surinktas ir atspausdintas toj pačioje spaustuviėje (Bajevskio), kurioje buvo spausdinamas ir Darbo Balsas. Dirbo daugiau 20 darbininkų ir neatsirado tarp jų išdaviko.

Vokiečiams po Lietuvos nepriklausomybės akto paskelbimo nebeliko nieko kita, kaip pripažinti Lietuvos valstybės atstatymą ir išdėstyti savo sąlygas. Tą atliko kaizerio Vilhelmo aktu 1918 m. kovo 23.

Tą dokumentą čia skelbiame, kad žinotume ko troško iš Lietuvos Vokietija ir ką įvykusi Vokietijoje revoliucija nušlavė.

1918 m. balandžio mėn. Lietuvos Tarybos pirmininkas gavo iš Berlyno tokio turinio dokumentą:

“Mes Vilhelmas iš Dievo malonės vokiečių kaizeris, Prūsų karalius ir t. t. šiuo skelbiame visų žiniai:

Lietuvos Taryba, kuri yra pripažinta lietuvių tautos atstovybe, 1917 m. gruodžio 11 d. paskelbusi Lietuvą esant vėl nepriklausoma valstybe, sujungta su Vokietijos viešpatija amžinų ir tvirtų ryšių, santykių ir sandoromis, visų pirma kariuomenės, susisiekimo, mūito ir monetos reikalų sutartimis, ir paprašius Vokietijos viešpatijos apsaugojimo ir pagalbos tai valstybei atstatyti, toliau valstybiniais Lietuvos ryšiams, kurie lig šiol yra buvę, dabar jau sutrukus, šiuo Mes įsakome Mūsų viešpaties kancleriui grafiui von Hertlingui, pareikšti Lietuvos tarybai, jog Mes, anksčiau minėtuju viešpatijos vardu pripažįstame

Lietuvą laisva, nepriklausoma valstybe ir pasizadame Lietuvos valstybę atstatant patiekti jai prašytos apsaugos ir pagalbos. Mes čia vaduojamės tuo supratimu, kad tos sutartys, kurios yra darytos, tiks tiek vokiečių viešpatijos, tiek ir Lietuvos reikalams ir kad Lietuva prisims dalį Vokiečių karo sunkenybių, per kurias ir jinai įgija laisvę.

Tuo pačiu žygiu Mes esame suteikę Mūsų viešpatijos kancleriui galios, susižinojus su Lietuvos visuomenės atstovais rasti reikiamą suvarankės Lietuvos valstybės atstatymui priemonių ir toliau pasirūpinti, kad būtų nustatytas tvirtas sąjungos santykis su Vokiečių viešpatija ir kad būtų sudarytos tam tikslui nuziūrėtos bei reikalingos sutartys.

Tatai patvirtinimui, Mes Aukščiausiai savo ranka po tuo raštu pasirašome ir sakėme jį Mūsų antspaudu įžymėti.

Didžioji Vyriausioji Būstinė, 1918 m. kovo 23”.

Anuomet Vokietijos kaizerio Vilhelmo padiktuotos sąlygos Lietuvai dabar su kaupu pavergtoje Lietuvoje įgyvendintos, su šiomis išimtimis: Lietuva neturi pilnateisės savo vyriausybės, karinės konvencijos ir net kultūrinės autonomijos.

Turint galvoje anų metų didį mūsų tautos pasiryžimą, mes juo teisėtai didžiuojamės. Nėra jokios abejonės, kad šių metų ALTo suruošti įvairiose JAV vietose 50 metų sukaktuvių paminėjimai bus gausiai lietuvių aplankyti ir aukomis paremti.

Šiais gi paskelbtais kovos metais dėl Lietuvos valstybės atstatymo, turime gi pasirodyti, kad esame verti laisvės ir neatsilikome nuo anų metų mūsų tautos dalies ryžtingai kovojusios dėl mūsų tėvų žemės laisvės ir jos žmonių gerovės!

J. Vlks.

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

ta. Jei suomiai - ugrai ir buvo pasirodę mūsų krašte, tai tik trečiojo tūkstantmečio prieš mūsų erą-pabaigoje ir vėl greitai išnykė. Taigi, dabar aiškėja, kad čia, kur aptiktos neolitinio laikotarpio senvietės, jau tada gyventa tų pačių žmonių, iš kurių vėliau susidarė baltų gentys. Pavyzdžiui, šventajai veikiausiai jau yra apie 5000 metų. Užuoť spėlioje, dabar galime daug konkrečiau kalbėti ir apie mūsų prabočių buitį, verslus. Tikiuosi, baigę archeologinius šventosios senviečių tyrinėjimus, galėsime moksliskiau ir konkrečiau spręsti apie baltų kilmę, mūsų prosenių gyvenimą. Atsiskleis nauji neolito laikotarpio Lietuvos istorijos puslapiai.

Ar ne iš tikro, anot poeto, nuo jūrų tęsiasi mūsų žemė, iš amžių kyla mūsų tauta?!

III.

Iš humoro anapus geležinės uždangos:

Klausimas: Kodėl kapitalistinis pasaulis atsidūrė ant bedugnės kranto?

Erivano radijas atsako: Kad geriau matytų mus, atsidūrusius dauboj.

Iš Vilniaus pranešama:

Kulto ministras slaptu aplinkraščiu restoranams ir valgykloms uždraudė duoti degtinės tiems, kurie būdami senjo pasaulio atgyvenos, prie baro mėgsta užsisakyti “kleboniška”.

Neseniai “Neringos” restorane vieną rašytoją “kleboniška” beužsisakantį išgirdęs Paleckis šitaip barė: — Ką čia “kleboniška”, ar negali kitaip išsireikšti? Aš, va, visuomet paprašau “vieną gilesnę...”

J. Cicėnas

Siek tiek apie mūsų tautinius šokius

(Atkelta iš 2-ro psl.)

Jonkėlis — kadrilinis, Subatėlė — slaviška, šustas — kadrilinis, Šėnins — vokiškas, Noriu miego — slaviškas ir t. t. Net ir apie Blezdingėlės šokį, kuris yra laikomas seniausiu ir lietuviškiausiu mūsų liaudies šokiu, jau spaudoje pradėta rašyti, kad nosinaitės laikymas rankoje yra atėjęs iš dvaro, o dvaras, aišku, buvo sulenkėjęs. Atseit, ir tas šokis nėra grynai lietuviškas. Tokiu būdu beveik ir neturime tikrai lietuviško liaudies šokio. Juk tokius judesius kaip Kubilo ar Malūno turi ir kitos tautos. O Sadutės šokis, kuris yra daugelio laikomas gražiausiu mergaičių šokiu, yra grynai klasikinis baletas. Aišku, kad mūsų prosenėlės klasikinio baletu nešoko, todėl ir tasai šokis nėra liaudies šokis.

Tad ir kyla klausimas, ar tikrai jau taip beveik visi šokiai yra skoliniai? Ar lietuviai jau taip viską turėjo skolintis? O gal iš lietuvių kiti pasiskolino? Pagaliau ar pati tauta negali susikurti tokius judesius kaip ir kiti be skolintimosi? Imkime rankų suplojimą, kurį turi savo šokiuose beveik (su mažom išimtim) visos tautos. Juk mažam vaikui motina parodo, kaip rankutėmis suploti iš džiaugsmo. Juk lietuvių motina nėjo to skolintis iš kitų tautų, kaip graikų, ispanų, meksikiečių, švedų ir kitų. Arba apsikabinimas per juosmenį yra taip pat daugelio šokiuose. Argi lietuviai vyrų buvo jau tokie liurbinai, kad nebūt mokėję patys merginą per juosmenį apsikabinti ir smarkiai su džiaugsmu apsikabinti? O susikabinimas rankomis rateliniuose — žaidimuose yra daugelio tautų. Paimkime kelis tokius ratelius: Puikios rožės, Pučia vėjas, Mėnesėlis šviečia, Žaliojoj girėlėj, Oi, Ieva, Ievužė! ir kt. Tokius panašius žaidimus turi ir lenkai, ir vokiečiai, ir šveicarai, ir suomiai ir kt. Tai kas iš ko skolinosi? Ar mes tik ne per daug nurašome nuo mūsų šokių svetimųjų naudai? Atrodo, kad kaip tik dabar yra gyvybinis reikalas susirūpinti mūsų šokių istorija, jų senumu, jų atsiradimu, jų atkūrimu ar naujų sukūrimu, jų stilizavimu ir išpildymu, o taip pat, žinoma, ir šokių muzikos harmonizavimu. Gal tikrai kas nors galėtų tuo giliau pasirūpinti, nes visa tai yra mūsų tautos lobis išvijoję. Yra sudarytos bendruomenės kultūros valdybos, šokių ansamblių bei ratelių vadovai, net kažkoks šokių institutas Čikagoje yra susidaręs. Tikrai nežinau, koks to instituto tikslas ir kokie jam darbai rūpi, bet spaudoje teko skaityti, kad instituto nariai talkininkauja tautinių šokių šventės komitetui. Žinoma, šokių studijų darbas yra sunkus, bet vis kaip nors reikėtų išbristi iš šios balos, nes dabar, kaip kas išmano — taip save gano.

Toliau dėl pačių šokių stilizavimo. Paimkime, pavyzdžiui, Džigūną. 1938-39 m. tas šokis Lietuvoje buvo skiriamas prie pačių gražiausių mūsų tautinių šokių. Jis yra laikomas Džukų krašto šokiu, kurį stilizavo mokyto Gr. Vokietaitytė. Tas šokis vaizduoja Džukijos raitelius. Juk mūsų dainose bernelis buvo neatskiriama nuo žirgo. Jis savo juodberėlį šėrė, jojo į karą — į svetimą salelę, jojo pas mergelę ir į uošvės dvarelį. Net seniau ir vestuvėse pabroliai lydėdavo nuotaką raiti. Kai tą šokį 1940 m. pamatė rusai Kaune, būtinai paskyrė važiuoti į Maskvą (į jaunimo suvažiavimą) ir parodyti visiems komunistiškiems kraštams, kokius gražius tautinius šokius turi lietuviai. Toje šokių atrinkimo komisijoje be rusų dalyvavo ir lietuvių, kaip aktorė Kurmytė (vyresnioji) ir kiti. Žinoma, tas važiavimas neįvyko. Bet čia svarbu ne tai. Čia svarbu pats šokis. Tada Džigūną šoko mergaitės ir berniukai. Buvo sudaryti keli rateliai, kurie tarp savęs sukosi priešingom kryptim: jei vidurinis sukosi į dešinę, tai antras į kairę, o trečias vėl į dešinę. Ypatinai savotiškai gražų žingsnį turėjo tas šokis. Čikagoje Džigūnas buvo matytas prieš porą metų tarptautinėje šokių šventėje. Scenoje buvo pastatyti šeši bernai, kurie nieko nešoko, tik, sustoję į dvi eiles, tarp savęs spardėsi. O pranešėja paaiškino, kad tai labai senas arklis šokis. Po to šokio buvo išleistas Oželis — irgi pasispardymo šokis. Tai dar gerai, kad buvo užbaigta Malūnu, nes tik tai ir pakėlė publikos nuotaiką. Tad ir reikia tik pagelvoti, kiek jau tų Džigūnų yra ir kas taip "nustilizavo" tą šokį, kad jis nebeteko savo pirmykščio grožio. Argi su kienu nors sukurtu šokiu galima tvarkytis taip kaip su savo senu švarku: jei noriu — skvernus patrupinti ar pailginu, rankoves nukerpu ar priduriu. Juk tą šokį kas nors kūrė, stilizavo, harmonizavo muziką. Juk tas šokis gi kaip grybas po lietaus neatsirado.

O pagaliau Biržų Sadutė! Nė vienas mūsų tautinių šokių taip nėra apgaubtas paslaptingumu šydu, kaip Sadutė. Atrodo, kad iš to apgaubimo, kaip iš užburto voratinklio, jokių būdu negalime išsinarplioti. Tam šokiui vis dar ir dabar primetama visokiųjų būtų ir nebūtų dalykų, įvairiausių nesąmonių, kad net paskaičius, juokai ima. O apie Sadutės atsiradimą buvo spaudoje parašyti net keli straipsniai gyvų liudininkų, kurie dalyvavo to šokio "krikštynose". Pagaliau tikros žinios apie Sadutę yra parašyta knygoje — "Mūsų šokiai", kurią išleido 1962 m. Čikagoje JAV ir Kanados pirmosios tautinių šokių šventės komitetas. Tačiau nežiūrint viso to, apie Sadutę dar ir praėjusį rudenį vėl spaudoje buvo rašoma, kad ji atkurta iš atlaužėlių amžių glūdumoms. Tam šokiui primetama senoji

pagoniška lietuvių tika su užgesusiais aukurais, laidotuvės su raudomis, vestuvinės apeigos ir t. t. O Čikagoje kažkas pradėjęs aiškinti, kad Sadutė esąs pats seniausias lietuvių liaudies šokis, nes jį šokiosios vaidilutės giriose, kai saugojo ant aukurų degančią šventąją ugnį. Atseit, Biržuose 1939 m., t. y. nepriklausomais Lietuvos laikais, dar gyveno viena užsilikusi vaidilutė, kuri prisiminusi tą šokį ir iš atlaužėlių atkūrusi. O kas prisakyrė Sadutę prie vestuvinių apeigų, tai tikrai nieko nenusimano apie mūsų vestuvinius papročius. Mergvakaryje (arba pintuvėse) jaunosios atsiveikimo šokio ir raudų raudojimo visai nėra. To šokio nerado nė vysk. Valančius žemaičių vestuvėse, nė broliai Juškos savo vestuviniuose aprašymuose.

Sadutę sukūrė Biržų gimnazijos kūno kultūros mokyto E. Šlekienė. Ji 1934-38 m. m. dalyvavo taurės varžybose su Kubilu, kurį šoko vienos mergaitės. Jos Panevėžyje apygardinėse varžybose laimėjo pirmąją vietą. Sadutė sukurta 1938-39 mokslo metų varžyboms. Vieną senutė ūkininkė norėjo pasukti šonvišką šokį, bet neprišiminė nė vieno judesio nė dainos žodžių. Bet ji prisiminė dainos melodiją ir priedainį — "Saduta-tuta". Iš to priedainio ir yra Sadutės vardas. Ta dainos melodija buvo ne Tautosakos archyve rasta, bet gyvu žodžiu padainuota gimnazijos muzikos mokytojai Linkevičiui. Jis tai užrašė ir pats harmonizavo šokiui muziką. Pagal tą muziką mokyto Šlekienė sukūrė šokį pati. Ji panaudojo įvairius nusilenkimus, ratelius, pytinimą, audimą, prasilenkimus, žvaigždutes ir t. t. Tokius judesius turi ir kiti mūsų liaudies šokiai. Idėją ji tam šokiui davė — įpavasario pasveikinimą, džiaugsmo, gamtos atbudimo. Ir jį turėjo šokti mergaitės tautiniais drabužiais ir su gėlėmis rankose. Mokyto E. Šlekienė tą šokį sukūrė nė kaip atsiveikimą su kuo nors, bet priešingai — pasiveikimą. Todėl ir 1939 m. vasarą Biržų gimnazijos mokinės buvo pakviestos į Kauną Kūno Kultūros rūmų, kad su Sadutės šokiu pasveikintų visus suvažiavusius ir tuo atidarytų tarptautines krepšinio varžybas.

Sadutės šokis išvijoję ir Lietuvoje yra labai mėgiamas, ir kiekvienas šokių vadovas vė jį įvairiai interpretuoja, bet vis tiek visur ta pati mokyto Linkevičiaus harmonizuota muzika ir tie patys pagrindiniai mokyto Šlekienės sukurti judesiai. Tad ir reikėtų suprasti, ar verta kienu nors sukurtą šokį taip kaitalioti? Atrodo, kad jau ilgai atsiras tiek tų Sadučių, kiek dabar turime polkų, polkučių, pašutpolkių, žemaičių polkų, senelių polkų, džukų polkų, polkų tryptinių, polkų su ragučiais, viliotinių ir t. t. O jau Čikagoje praėjusį rudenį Sadutę taip "nustilizavo", kad viename baliuje mergaitės, apsivilkusios naktiniais marškiniais, kilnojo gėles ir lankstėsi atsiveikindamos, pačios nežinodamos su kuo. Arba kitoje vietoje Sadutę išvilko iš tautinių drabužių, o apgaubė baltomis paklodėmis ir leido lankstyti dievai žino prieš ką. Tikrai būtų įdomu pamatyti, kaip atrodytų mūsų Blezdingėlė, apvilktą naktiniais marškiniais ir mosuojanti nosinaite.

Todėl gerbdami atmintį tų, kurie kūrė ir puoselėjo mūsų tautinius šokius, kurie harmonizavo šokiams muziką, išlaikykime tuos šokius, kaip meno turtą išvijoję. O šokių ratelių bei ansamblių vadovai-ės gali juk susikurti naujų šokių. Idėjų naujiems šokiams kiekvienas gali atrasti tikrai šimtus mūsų turtingoje tautosakoje.

REMKITE TUOS BIZNIERIUS, KURIE GARSINASI "NAUJIEŅOSE"

SIŪSKITE PINIGUS
I LIETUVĄ
PINIGAI SIŪSTI PER
GRAMERCY
ITEIKIAMI GAVĖJUI KAIP
PINIGAI PER BANK FOR FOREIGN TRADE.
Pristatoma per 2 savaites.
Jokių atskaitymų.
JŪSŲ PINIGŲ GAVĖJAS
GALI TUOS PINIGUS
NAUDOTI PAGAL SAVO
NORA.
JŪS ESATE SAUGOS TIK SU
FIRMA TURINČIA LEIDIMĄ.
JOKIŲ TARPININKŲ, JOKIŲ
PASLEPTŲ RINKLIAVŲ. PER
20 METŲ VEIKLA BIZNIE
JE GARANTUOJA JŪMS PATENKINTĄ PATARNAVIMĄ.
Visos perlaidos pilnai garantuotos ir apdraustos
Turi Bankų Dept. leidimą ir apdraudą.
Apsidraudę \$20.000.00.
Oficialios USSR kvitos pasirašytos gavėjo.

Kursas:
9 rubliai už \$10.00
Iki \$30.00 — \$2.75
Virš \$30.00 — 10%
GRAMERCY SHIPPING, INC.
744 Broad St., Newark, N. J.

SIŪSKITE U. S. DOLERIŲ DOVANOMS PAŽYMEJIMA pasirinkimui NAUJOSE SPECIALIOSE KRAUTUVĖSE.
Jokio mokesčio už šį patarnavimą.
Prašykite mūsų nemokamų katalogų reikmenims, auksklams ir maistui.
GRAMERCY
(Isteigta 1945)
118 E. 28 St. New York, N.Y.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje
AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA
Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.
Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Order bus pasiųstas tokiu adresu:
NAUJIEŅOS,
1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

A. PETRIKONIS

Is ruošiamos Chicagos lietuvių dailininkų kūrinių parodos, įvykstančios vasario mėnesio 17—25 d. Čiurlionio galerijoje.

"PAVASARIS"

IŠ PRAEITIES

Mariampoliečių pastangos spaudą atgauti. — J. Šliūpo kelionė Varšuvon. — Jo įspūdžiai. — Šių dienų Kremliaus biurokratinės sutapimas su caristinės Rusijos valdininkijos lūkesčiais ir darbais.

Mūsų politiniai veiksniai šiuos metus paskelbė kovos metais, kad labiau išjudintų Lietuvos laisvinimo bylą ir jai užinteresuotų kitų valstybių platesnius visuomenės sluoksnius. Kreipiant akis į ateitį, pravartu dirbti ir netolimą praeitį. Prieš nepilną šimtmetį Lietuvos žmonės taip pat atsidėję kovojo, nors tik dėl savo raidės atgavimo spaudai. Bet ir toji kovą buvo sunki, aukų pareikalavusi ir kaip kada į sunkelius nukrypusi. Bet vis dėl to paties tikslo — atgauti savą spaudą.

Neabejotina, kad anuomet visų kovojančių dėl savo spaudos bei gimtos kalbos teisių pasąmonėje glūdėjo troškulys į savo šalies savarankų gyvenimą.

Nors anų metų tų kovų žygiai nebuvo tokių plačių užsimojimų, kaip dabar už Lietuvos sienų, bet panašumo, o kartu ir pasimokymo turi.

Pereito šimtmečio antroje pusėje Mariampolė buvo virtusi veik visai Lietuvai tautinio atbudimo centru. Čia buvo susispietę tokie šviesuoliai kaip Arminas, Kriaučiūnas, Jasulaitis, Staniškis, buvo jo Basanavičius, lankėsi J. Šliūpas ir juos rėmė vietos apylinkės ūkininkija. Neabejotina, kad tokiam ano meto šviesuolių susispietimui padėjo Mariampolėje veikianti gimnazija. Čia buvo ir pagrindy įsikūręs Sietyno sambūris, greit valdžios agentų išvaikytas.

Jų visų pagrindiniu galvosūkiu buvo spaudos atgavimas. Jie buvo įsitikinę, kad tai bus galima atsiekti visai legaliomis priemonėmis. Reikia tik įtikinti aukštesniuosius rusų valdininkus.

Tais sumetimais rašė rusų spaudai, siuntė valdžios parei-

gūnams įvairius pareiškimus. Stengėsi įrodyti, kad lietuvių spaudos nebuvimas lotyniškomis raidėmis kenkia Rusijos valstybės reikalams. Norėta įtikinti, kad lietuvių tauta yra draugiškai rusams nusiteikusi, valdžiai klusni. Esą, spaudą lietuviams leidus, įsikūręs lietuvių kultūrinis centras Prūsijoje persikels Rusijon. Aušrai pasirodžius, lenkų laikraštis Krai tuoj paskelbė, kad Aušros redakcija gavusi iš Vokietijos kanclerio Bismarko 50 tūkstančių markių. Rusų Novoje Vremia taip pat stengėsi visai lietuvių tautos atbudimą šmeižti.

Panašiai ir dabar, net pačių lietuvių lūpomis Lietuvos okupacijos, pakalikų skleidžiamas gandas, kad užsienyje gyvenančių lietuvių judėjimas atstatyti Lietuvos nepriklausomybę, yra JAV doleriais remiamas.

Pasklido anuomet gandas, kad Varšuvos generalgubernatorius Gurka yra palankus lietuviams prieš lenkus. Todėl mariampoliečiai parašė platoką memorialą tam generalgubernatoriui, tikslu jį įtikinti, paremti lietuviams spaudos uždraudimą atšaukti. Su tuo raštu Varšuvon buvo pasiųstas J. Šliūpas. Generalgubernatoriaus tuo metu ar nebūta Varšuvoje, ar tik pranešta būk jo nėra. Teko pasikalbėti tik su jo valdininku. Tas mariampoliečių raštą atmetė. Varšuvoje J. Šliūpas susitiko su gubernatoriui patikimu asmeniu Ščebalskiu. Šis atvirai pasipasakojo, kokių nuotaičių ir įsitikinimų esama Rusijos aukštųjų valdininkų tarpe. Jis buvo vietos valdžios laikraščio redaktorius.

Įgytus įspūdžius Varšuvoje J. Šliūpas išdėstė laiške 1884 m. rašytame Smilgiui.

Štai to laiško turinys:

"Ščebalskis prilinkęs lietuviams, jeigu jie mislija susiar-

J. VLKS.

tinti su rusais. Lietuva negalinti nei dvasiškai, nei politiškai pastovėti ant savo kojų; taigi, lietuviai turi pažiūrėti, kokią jie kultūrą pasirenka; dėl lietuvių geriaus būsią, jeigu jie prilinks prie Maskolijos; tiktai Maskolija gali lietuviams ką gero padaryti. Ogi ką gero?"

O tai gali leisti, kad vaikus mokinama būtų mokslavietėse lietuviškai, idant tuomi pagreintinti prisiglaudimą prie Maskolijos; gali leisti atspausdinti laikraštį dėl žmonių dvasioje maskoliškoje (dėl inteligentijos nesą galima leisti laikyti lietuvišką laikraštį); gali leisti atmušti vieną ar kitą "knygutę" žmonėms ant pasiskaitymo. Bet mokintuves (mokslo vadovėlius) spausdinti, ar kitas rūstines (rimtesnes) moksliskas knygas lietuviškas nesą velytina, kadangi kitaip pakiltų jausmas supažinties, koks jausmas lietuviams neprideras, kadangi lietuviai turi išmirti arba prisiveisti (ir lietuvių jau visai mažai

belikę, nes suvisu pusanthro milijono, kas parodas jog lietuviai jau nebeatsitursių). Jausmas supažinties lietuvių turi supulsti su jausmu moksliskumo. Iš užrubežio jaugi šiandien eina lietuviškos knygos, bet jų visiškai mažai kampe tepasklinda, o ir Prūsai lietuvių neapkenčia: rėdika, girdi, "Aušros" jau išvarę iš savo šalies; o reikiant Maskolija galėsianti ir su Prūsija susinešti dalyke sumažinimo spaudimo liet. knygų Prūsiose. Maskolių vyriausybė negali apkęsti tokių, kurie dirba tame dalyke jai priešais, tuojau tokias žmogystes suvalys. Lietuviai tuomi tarpe tegul rašinėja mislyje, kaip pasakyta programoj, į "Varšavski Dnievniką" vieną ar kitą raštą, o tuomet tegul siunčia ant Ščebalskio vardo prašymą į vyriausybę, apie leidimą spausdinti lietuviško laikraščio, kurį prašymą Ščebalskis paduosias Gurkai, nepasipriešinusiam lietuviams".

Taigi, šimtmečiui pralinkus nuo carinės Rusijos okupacijos Lietuvoje buvimo, dar Maskolijos valdininkija juste jautė, kad Lietuvos žmonės gyvena savu uždaru gyvenimu ir laikosi nuosaliai nuo rusų.

Dabartinėje Lietuvoje, pagal Ščebalskio patarimus, irgi leista lietuvių spauda "dvasioje maskoliškoje", bet mokslo kūriniai jau visi spausdinami tik rusų kalba, nes "dėl inteligentijos nesą galima lietuviška spauda".

O ir dabar Lietuvos okupacijos ramščiai iš kailio nerdamiesi įrodinėja, kad "Lietuva negalinti nei dvasiškai, nei politiškai pastovėti ant savo kojų".

INDISKA RULETĖ

Kas negirdėjo apie rusišką ruletę, kur lošiama rusišku barabaniniu revolveriu su šešiomis kulkoms skylėmis, kurių vienoje yra įdėta kulka...

Sako, Indijoje fakirai išgalvojo savą ruletę, kur lošiama su fleita ir šešiomis kobromis, kurių viena yra kurčia!

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, **ATSIMINIMAI IR MINTYS II t.**, 336 psl. \$5.00
2. Juozas Liūdžius, **RAŠTAI**, 246 pusl. \$3.00
3. M. Zoženko, **SATYRINĖS NOVELĖS**, 199 pusl. \$2.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, **MAŽOJI LIETUVA**, 327 pusl. \$3.00
5. K. B. Kraučionas, **SIAURUOJU TAKELIU**, 178 pusl. \$2.00
6. J. Augustaitis, **ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA**, 154 pusl. \$1.50
7. Prof. V. Biržiška, **SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA**, du tomai 207 ir 225 pusl. \$2.00 ir \$3.00
8. Prof. V. Biržiška, **ALEKSANDRYNAS**, 430 pusl. \$7.50
9. St. Kairys, **LIETUVA BUDO**, 416 pusl. \$2.00
10. Vl. Mingėla, **KUN. ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai**. \$6.00
11. Kipras Bielinis, **PENKTIEJI METAI**, 592 pusl. \$2.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, **DANTYS**, 158 pusl., minkštais viršeliais \$2.00, kietais \$4.00
13. Juozas Švaistas, **PETRAS ŠIRVOKAS**, 228 pusl. \$2.00
14. Antanas Baranauskas, **THE FOREST OF ANYKĖČIAI**, N. Rastenio vertimas, 40 pusl. \$2.00
15. Mikas Petrauskas, **EGLE ŽALČIU KARALIENE** \$5.00
16. Alfonsas Nevardauskas, **PAJŪRIAIS, PAMARIAIS** \$5.00
17. Petronėlė Orintaitė, **KA LAUMĖS LĖMĖ**, 236 psl. \$3.00
18. Kipras Bielinis, **TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA**, 310 pusl. \$1.00

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienu" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

NEPASTEBĖTI AR PAMIRŠTI ŽODŽIAI

Marijošienės knyga

Gera buvo Marijošienė. Greitais gyvenome. Maža tokia, bet kadaise buvusi graži ir patraukli moteris. Sunku vargu pelnė sau amžiną gyvenimą ir "džiaugiasi" dabar vaikuose, anūkėliuose ir pro...

— Marijošien, ar tu neturi kokią seną maldaknygę, ... dar iš Lietuvos?

— Nu, dabar, bene tu melšies? Neturiu, bet galiu gauti. (Ruble gatvėje gyveno kelios senos mamytės, kurios dar turėjo "senų" knygelę iš Lietuvos...). Kitą dieną Marijošienė atėjo ir plept ant stalo knyga, kaip pusė plytos.

Paėmiau knyga prie širdies! Juk tai mūsų kelių šimtų metų vergijos ir kančios gyvenimo laikina bendrakeleivė ir žinių šaltinis praeičiai suprasti. Spausdinta dar devyniolikto šimtmečio gale. Lapų apačios išdilisios, taukuotos. Šimtus kartų mūsų mamų vartytos, brangintos, skaitytos, ne tiek dėl maldos, kiek dėl kažkokio širdies skausmo. Vienintelis to laiko žinių šaltinis, gyvenimo taisyklės, širdies paguoda. Ir maldos visokiuose gyvenimo reikaluose, kurie seka žmogų per visą jo gyvenimą. Kartais jie lengvi, kaip paukščiai, kartais sunkūs kaip akmenys. Melskis, prašyk... Tai Dvylikos Brolių Juodvarniais laktančių pasaka. Brangū kaip pati molinos ašara, kada ji verkė savo vaikų, prie išversto buvusios sodybos akmenis, kur jau tada buvo "ariama ir sėjama" svetimųjų atėjūnų. Verkė ilgai ir jos skausmas įlietas į bendrą Motinystės idealo simbolį... Ir dabar aš, motinos ašara, žmogus iš po mikroskopo, noriu tą praeitį prisiminti, suprasti. Prisiminti gyvenimo tarpelį, kurį pats mačiau žemaitijos kampelyje, didžioje Aky, netolimos praeities, vienas iš nedaugelio beiškusių žemaičių, laimingas palikonis.

"Balsas Balandėlės". Su prakalba. Prakalboje (p. 22) sako: "Liūdna regėti, jog žemaičiai ir Lietuva, vadinta kitą kartą šventa žeme, dabar mažai tesirūpina apie sava dvasišką apszvietą". Tai gal nepastebėti širdies žodžiai, kurie ateina nepastebėti, apie kitą mąstant. Jie praeina pro "įstatymus", pro dievų sostus, pro žmogaus protą nepastebėti, amžinai gyvi. Dažnai kitais vardais vadinami. Taip kitą kartą atėjo Smūtkelis, Motina Sopulinga, kurie negiminingi Rūpintojėliui, Pietai.

Toliau seka "Trumpi Apreiskimai". Ten surašyta visa žmonių ir viso pasaulio istorija, su aiškiais datomis, kas kada ir kaip atsirado, įvyko, pav., "Už tai Dievas pakorojo anus tvanais visuotino patapo, o tik tai vienas Nojus su savo gimine pasiliko išgelbėti nu prapulties. Metuse nu sutverimo sveto 1656, o pirm užgimimo Kristaus 2348 m.". Tada toms žinioms šventai tikėjo. (pusl. 25). Kitokių žinių iš niekur nieks ir negalėjo gauti. Jeigu kas kitaip sakyda-

vo, tie būdavo paprastai ciliškais, bedieviais vadinami. Istorių, antropologų, archeologų, biologų ir k., kad ir negausūs to laiko darbai žmonėms nebuvo prieinami ir, be to, po nuodėmė draudžiami skaityti, kur nėra bažnyčios cenzūros įrašo. Dabar tos žinios atrodo pasakiškos, bet tada ne. Mūsų archeologai randa, kad žemaičiai-lietuviai ir kiti baltai čia gyvena mažiausiai kokius penkis tūkstančius metų. Archeol. M. Gimbutienė knygoje "The Balts" mini, kad 2300 metų prieš Kristaus gimimą mūsų protėviai jau gyveno rytinėje Europos dalyje. Taigi, maždaug "patapo" laikais, kurie buvę 2348 m. prieš Kristaus atėjimą. Katras iš jų "netikras pranašas", spreskite patys. Nuo mažų dienų vaikai buvo mokomi katekizmo, pagal tuos surašytus "apreiskimus", paruošiami katalikiškam gyvenimui, kad vėliau, skaitydami maldaknygę, viską suprastų, kaip parašyta. Taigi, maldaknygė nebuvo vien tik maldų knyga, kaip neteisingai vadina, bet visa to laiko žinią, visi to laiko gyvenimo klausimai joje turėjo būti randami.

Toliau seka maldos. Nepaprastai liūnos, bet savitiškai gražios. Senojoje lietuvių religijoje buvo gyvatos džiaugsmo šventės. Čia liūdno labai. Atgailos maldose žmogus stengiasi įtikinti Dievą, kad Jis jo atžvilgiu turi keisti savo nuomonę. Žmogus pasikeisti nei praeities pakeisti negali. Jis prašo Dievo atleidimo, vis prašo. Pagaliau Dievas jo perdidelius debitus dabar atleidžia. (Iš tikrųjų, debitas nėra išskaitomas, o tik skola). Taip žmogus, kaip laiptas, pakopom vis lipa aukštyn, tarsi į Dievą ar kunigą "užsikabindamas". Skola po skolos vis užskaitytos ir tarsi nebereik grąžinti. Bet gal svarbiausia, kad tas debito užskaitymas žmogui nedaug kainuoja. Ir žmogus, gavęs atleidimą, jau gudriau kalba: "...jog už vieną atsidūksėjimą širdies, už mano menkas ašaras, ir už taip mažą pakūtą, atleisti teikis baidis ir bjaurius mano nusidėjimus" (p. 126)... Reikėtų, kad jis nesunkiai pelnė amžiną gyvenimą.

Moterims atskirų maldų nebuvo, bet joms tarsi labiau patikdavo "Adynos". Tai rytmetinės ir vakarinės antifonos, įvairios ištraukos, kiek supratu, iš senojo Testamento. Yra ten ir "necenzūriškų" išsireiškimų, bet kas tokio. Pvz. "Ant Mišparų" antifonuose sako: "Juoda esmi, bet graži, Duktė Jeruzalės, dėlto numylėjo mane Karalius ir įvedė į pakajų savo". Kairė ranka jo po galva mano, o dešinė jo priglaudė mane". Arba vėl: "Rasa... ne čia jau neberašysiu (p. 74-5). Tas parodo, kad knyga turėjo apimti visas gyvenimo sritis, kad joje rastumei atsakymus į visus gyvenimo klausimus, o ne vien tik melstis iš jos. Vyrams labiau tiko Mišparai (bet jie niekuomet ant jų nepasilikdavo). Ten

gražūs himnai. Bet už gražių lūpelių slėpėsi ir aštrūs danteliai.

Vienos gražiausių maldų - giesmių buvo Kalnai. Bet tos jau kaip naminės maldos. Žemaičiai už Kalnus gražesnių maldų, gražesnio giedojimo nebuvo. Grožis buvo ne žodžiai, bet giedojimas, tekantis sielas, kuris suplaukdavo į vieną didelę upę. Ypač, jeigu giedodavo tokie, kaip Zidorėlius Stripinis Ylakiuose. Pradėdavo: — Priebūk Visagalis Dieve Tėve ir Sūnau ir šventoji Dvasia. Štai aš menkas ir nevertas tarnas tavo, puolęs ant kelių su didžiausiu nusizeminimu prieš veidą tavo... Zidorėlius giedodavo tik namuose, o į bažnyčią giedoti (gal ir visai) neidavo. Jo giedojimas tai gyvos sielos sruvenimas. Be ašarų neapsieisi. Ne kartą verkiau ir aš... Bet, ko? Sunku būtų jį atsakyti keliais sakiniais. Širdies menas nepasakomas, nenukopijuojamas. Pačiam reik tą liesti, turėti širdį tikrai žemaitišką, lietuvišką, baltišką. Taip, kaip ir kitų tautų žmonės pajaučia savo širdies ašaras. Ir ve, Kalnai jau baigiasi. Visi išvargę, išsiverkę, skuba tarsi. O Kalnų baigiamosios giesmės labai našios, greitos, gyvos. Ir miegojės atsibunda, kai sušunka (p. 470):

Velniai prakeikti, nug žmonių bėgdami,
šaukia, galybę Jos išpažindami.
Ir rūpestingai, grįžta palinksminti ir palaiminti.

Nieks į žodžius jau nebekreipia dėmesio, kas tie palaiminti velniai gali būti, bet kurie sugrįždavo į bažnyčią ir ten palaiminami, pakrikštijami? Iš kur jie atsirado? Anksčiau Lietuvoje velnių iš viso nebuvo. Ypač nebuvo prakeikimo. Prakeikimo mūsų senojoje religijoje nebuvo. Ar nebuvo velniais vadinami mūsų garbingi protėviai, kurie nenorėjo svetimo krikšto, bet neturėdami išeities, sugrįždavo... Kas negrįžo, tas kai po prakeiktas turėjo žūti. Žmogus negali pasikeisti, negali pa-

keisti savo išvaizdos, savo kalbos tono, savo būdo, savo dvasios, kuri tampriai surišta su visu kūnu ir nepriklauso nuo žmogaus protinės valios, nuo kitų įsakymo ar prisakymo, nors tai ir Dievo vardu būtų verčiama. Dėl to ir pakrikštytasis neturėjo gyvenimo, o tik nykimą. Ylakių - Lenkimų ruožely tas tęsėsi apie 300 metų, kitur Lietuvoje iki 500 metų. Bet, palyginus tą su Tautos amžinu keliu, trukusiu daug tūkstančių metų, tas kelių šimtų metų tarpas yra labai mažas. Bet sutrukdytas tautos net tautos evoliucijos progresas. Turėjome ant beržų pakabinti savo lyrą ir giedoti svetimą giesmę... "Palaiminti pakajų darantis, nes anie sūnumis Dievo bus vadinti" (p. 30). Sunku visą tą ir besuprasti.

Išėina, kad "Balsas Balandėlės" nebuvo tik maldų knyga, bet visų gyvenimo sričių vienintelis vadovas. Jis buvo ir prestižo dalykas, kaip dabar diplomatas. Kas neturėjo maldaknygės, tas neturėjo aukštesnio vardo. Reikėjo įsigyti, gauti iš "Prūsų" ir t. t. Ir beveik nemo-kėdamas skaityti į bažnyčią nešdavosi "Saltinį", "Aukso Altorijų" ir kit. Ten "Alfa ir Omega" šio ir ano gyvenimo... Dabar naujos knygos, nauji būdai.

Daug nepastebėtos prasmės žodžių yra Maironio poezijoje, mūsų paskutinių kelių šimtmečių Tautosakoje — pasakose (po 1382 m.) šventraščiuose ir dabartinėje spaudoje.

Tautvyda J. Kumbarainis

MAŽAS PAKLYDIMAS

Girtas balsas skambina nuovadai ir šaukia, kad tuojau atsistų policiją, esą... "kažkas išlaužė mano automobilį ir pavogė radiją, cigaretes ir laikrodį!" Po keleto minučių tas pats balsas vėl skambina jau ramiu tonu, esą "Užmirškite... pasirodo per klaidą buvau atsisėdęs į užpakalinę sėdynę!"

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

- SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLJONUS dolerių savo apdraudimams.
- SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudimą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinę pagalbą pagrindu.
- SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.
- SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudimą - Endowment ir surance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.
- SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudimą už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.
- SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokių amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokeskis \$2.00 į metus.
- SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10007

JUOZAS ŠMOTELIS

Žemaičių pasakos apie dievaitį Ragutį

Seni žemaičiai pasakoja ir tik, kad dievaitis Ragutis prijaukino ir sutelkė į bendruomenes bites. Tai buvęs pats didžiausias Ragučio žygis.

Pasaulio pradžioje, kai atsirado bitės, jos buvo neorganizuotos. Tai yra jos gyveno ne bendruomenėse, kaip dabar, bet porose su mažu būreliu vaikų — jaunų bitelių. Kiekvieną pavasarį bitė ir bitinas taisė sau lizdą kur maždaug patogesnę vietą rado. Tai būdavo medžių šprogilose ar tuštumose, urvuose tarp akmenų ir samanų krūvelėse. Bitė ir bitinėlis dirbo abu. Iš žiedų glieties ir dulkių gamino vašką, o iš vaško dirbo korius vaikams perinti ir medui supilti. Abu sprendė kiek kurių reikės, kiek šeimos pajėgs išauginti. Bitė dėjo kiaušinėlius į kurių akutes, o bitinėlis nešė metų, kad patelei ir vaikams būtų kuo maitintis. Kai vaikai paaugo, tai visi dirbo. Jaunos bitelės mokėsi rinkti medžiagą koriams ir medui, o lizde dirbo korius ir pilstė medų. Taip visa šeima sudarė maisto išteklių, kurio turėjo užtekti iki pradžios būsiančio derliaus. Kitą pavasarį šeima išsiskyrė: atskirai poravosi ir atskirus lizdus steigėsi.

Ragutis, vaikštinėdamas žemaičių pievose, stebėjo ir sekė bičių veikimą. Jis kartą sustabdė bitelę, šokinėjančią nuo žiedo ant žiedo, ir vis kažko ieškančią, sakdamas: "Sakyk, vaikalėli, ko tu taip skubi? Ko ieškai?" Bitė pasistojo ant pastarųjų kojų, pasižiūrėjo į dievaitį ir tarė: "Aš Bitė".

— Gerai. Dabar žinosiu. Tavo vardas Bitė. Tai sakyk, Bite, ko tu ieškai žieduose?

— Nektaro, glieties ir žiedadulkių.

— O ką tu su tais daiktais darysi?

— Medų ir vašką.

Ir Ragutis prašė parodyti medaus ir vaško dirbtuvėlę, tačiau bitė to padaryti negalėjo — dirbtuvėlė yra jos kūne. Vienok bitė parodė dievaičiui vaško korius ir medų. Ne tik parodė, bet ir paragauti davė. Dievaičiui medus taip patiko, kad ir parlėkęs į dangų nepaliovė skanulius. Po to Ragutis pradėjo tvarkyti bites.

Bičių gyvenimo ir papročių pertvarkyme Ragutis parodė didelį sumanumą. Bitei patelei jis liepė būti karalienė — motinėle. Jos pareiga dėti tokius kiaušinėlius, iš kurių išeitų bitės, skirtos darbui, o ne veislėi. Kartą į metus karalienė galėjo padėti du veislinius kiaušinėlius: vieną naujai karalienėi gimti, kitą — bitinui (trantui). Kai jaunoji karalienė ir bitinas išsiperėjo ir subrendo, juodu išlėkė aukštyn už debesų ir dievų akivaizdoje susituokė. Po to karalienės kiaušinėliai tapo valsingi visam jos gyvenimui. Ji, kaip ir senoji karalienė, dėjo kiaušinėlius ir perino darbinin-

kes bites. Bitinas pasidarė nereikalingas anai genterkai, tai bitės padarė jam operaciją. Kai bitinas po operacijos mirė, bitės jo kūną išdalino į mažas dalelytes ir išbarstė tarp gražiausių gėlių.

Žemaičiai, Ragučio įkvėpti, dirbo bitėms avilius ir dainos medum.

Kai avilyje atsirasdavo per daug bičių, jaunoji karalienė su savo darbininkėmis turėjo spiesti ir ieškoti sau naujo busto.

Dievaitis Ragutis padarė stebuklą

Tai įvyko tuo laiku, kada žydų didvyris Samsonas ėjo į filistinų žemę nubausti juos už Izraelio pavergimą. Jam einant Viduržemio jūros pakraščiais, staiga užpuolė jį baisiai didelis liūtas ir kėsinosi Samsoną sudraskyti ir suėsti. Tačiau Samsonas čiupo liūtą už žandų, perplėšė žiotis ir paliko prie tako.

Samsonas norėdamas patirti filistinų galybę, nuėjo į jų miestą Timnatą. Užėjęs pas miesto valdovą, jo kieme pamatė tokią gražią mergaitę, kokios Izraelio žemėje nebuvo matęs. Jos vardas buvo Delila. Samsonas išmylejo Delilą iš pirmo pamatymo. Nuo tos minutės jo širdyje ir mintyse buvo tik viena Delila — gražioji, žavingoji mergina, Delila! Dingo ir keršto idėja, kurią nešėsi iš namų, ir Jahvės įsakymas nubausti filistinus. Samsonas būtų tuojau susituokęs su Delila, bet miesto valdovas atsiskakė duoti jam savo dukterį dėl to, kad jis buvo apipiaustytas. Valdovas, taipgi, bijojo užrūstinti savo dievą Baal-Zabubą ir susigiminiuoti su tautos priešu.

Dievas Jahve taipgi pyktelejo ant Samsono, kad anas nevykdė jo įsakymo ir išmylejo į dukterį neapipiaustyto tėvo.

Timanto mieste Samsono niekas neįsifeido į namus ir niekas valgyti nedavė. Iš Timnato Samsonas nuėjo į Askaloną, iš Askalonos į Gazą, bet niekur nebuvo priimtas ir niekur valgyti negavo.

Tuo metu dievaitis Ragutis mokino Palestinos bites bendruomeninio gyvenimo ir pastebėjęs pikta filistinų elgesį su Samsonu, jam prijautė ir teikėsi padėti. Jis sutelkė Palestinos bites, liepė dirbti korius ano liūto nasruose, kurį Samsonas buvo palikęs negyvą prie tako. Samsonas alkanas, nusilpęs, meilės skausmo kankinamas eina namo ir priėjęs aną dvasną, užuodžia ne smarvę, kaip tikėjosi, bet gardų kvapą. Pažiūrėjęs liūtui į nasrus — ogi mato tokį daiktą, kokio dar nebuvo matęs. Tai buvo korys pilnas medaus! Samsonas išima korį ir valgo. Skanumėlis buvo neapsakomas! Pavalgęs, pasistiprinęs medum, Samsonas grįžo į tėviškę.

Anasai Ragučio stebuklas išgarsėjo visoje Palestinoje, o vėliau — visame krikščioniškame pasaulyje. Tačiau tik žemaičiai žinojo, kad tą stebuklą padarė dievaitis Ragutis.

Londono moteriškų madų parodoje jugoslavė rodė pačią naujausią ir labiausiai jaunuolių mėgiamą madą. Trumpas jos sijonėlis yra odinis.

Ragutis pas aludarį

Dar prieš Kęsgailos valdymo laikus, švėksnoje, prie švėksnalės upelio, aludaris Mockūnas turėjo bravorėlį. Jo alus buvo išgarsėjęs per devynius valščius. Net gargždėnai ir nau miestėnai vykdavo į švėksną Mockūno alaus atsigeriti. To alaus skanumėlis, jo putelė, neturėjo sau lygaus.

Kiti aludariai samprotavo, kad Mockūnas turįs kokią paslaptį, kurios nežinojo anie. Ne kartą viens ir kiti aludariai stebėjo, kaip Mockūnas salyklą šutina, kaip misą verda, kiek apynių deda, kaip ir iki kokio laipsnio atvėsina, kiek mielių įleidžia, kiek ilgai raugina — ir po viso stebėjimo išitinkina, jog Mockūnas visą daro taip pat, kaip jie. Bet anų alus ne toks ir gana. Paslaptis buvo, bet jos nežinojo nei pats Mockūnas. Tą paslaptį žinojo dievaitis Ragutis. Dėl to, kad Mockūnas dievaitį gerbė, tai ir anas šį aludarį mylėjo. Kai Mockūnas daigindavo salyklą, jau ten dievaitis daugiau saldumėlio įdėdavo. Net ir miežius auginant Ragutis prašydavo dievaičio Lauksargio, kad anas Mockūno miežiams daugiau miltungumo suteiktų. Jis prižiūrėdavo apynių auginimą. Jis rūpindavosi, kad Mockūno apynių spurganos būtų purėsnės, kad daugiau dangiškojo kvapo prisisiurbtų. Jis dabojo, kad misa būtų tumingesnė. Jis saugojo, kad koks valkata grybelis neišimaisytų į mieles. Pagaliau,

kai alus supilamas į statines, jis priveizėjo, kad putelė būtų ramė, o sukiltų, kai išlaisvinta — kai alus leidžiamas į ąsotį. Kitiems aludariams Ragutis tokių malonių neteikė.

Mockūnas iš pat mažens buvo išmokytas gerbti dievus — ypatingai dievaitį Ragutį. Jo tėvas Mockus taip pat buvo aludaris. Ir jis su Ragučiu palaikė gerus santykius. Mockūnas sekė tėvo pėdomis — visus alaus darybos reikalus tvarkė taip, kaip tėvas. Kiekvieną kartą irauginęs alų prileisdavo ąsotėli dievaičiui. Kai žmonės jam girdint girdavo jo alų, jis atsakydavo: "Esu dėkingas dievams".

Kai Mockūnas atgyvenęs savo gyvenimą mirė, tai bravorėlis atiteko sūnui Mockaičiui. Ir jis darė alų, bet gerų santykių su dieviaisiais nepalaikė.

Kartą pas Mockaitį užėjo pakelviingas žemaitis: elgeta ne elgeta, bet ir ne ponas. Jis pasisakė norįs išgerti alaus, bet neturįs nei skatiko. Mockaitis prileido ąsotėli geros. "Ar tai toks tavo alus?" Sriubtelėjęs geros paklausė kelvius. "Toks tokiems, kurie ateina be skatiko". Paaiškino Mockaitis. Kelvius geros negėrė, o išeidamas pasakė: "Tegul dievai padeda tau visuomet tokį alų padaryti". Po to Mockaitis gero alaus nepadarė. Kiek mėgino vis ir vis išėdavo gira.

Žemaičiai kviečia dievus į pramogas

Pramogos, kuriose nedalyvauddavo dievaitis Ragutis ir deivė Linksminė, neturėjo pasisekimo. Be šių dievų nebuvo pramogoje nei geros nuotaikos, nei linksmybės. Dievams pakvie-

(Nukelta į 7 psl.)

♦ Inž. Liūdas Mikšys parašė ir išleido milžinišką knygą "Iš istorijos ūkanų ateina Lietuva". 700 psl., kieti viršeliai. Pridedamas Hammond išleistas istorinis tautų kilnojimosi žemėlapis. Lietuviški vardai Azijoje, Graikijoje, Dunojaus paupyje, jų šaknys, palyginimai. Kalbama apie lietuvį tautos praeitį nuo Homero laikų iki Viduramžių. Labai plačiai aptartas lietuvių tarmių klausimas ir dvibalsių pasikeitimai. Kalbininkams ir istorikams privaloma studija. Gerą dovana besimokančiam jaunimui. Kaina \$15.00. Pasiuntus tokiai sumai čekį arba Money Orderį Naujienoms, 1739 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60608, Mikšio knyga tuojau bus pasiųsta. (Pr.)

J. AUGUSTAITIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

Nei vienas žmogus, noris pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaičio paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvos praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaičio knyga galima gauti "Naujienose" darbo valandomis. Kas negali užėiti į "Naujienas", tai prašomas persiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridant 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigų, tuojau knygą pasiųsime.

Žemaičių pasakos apie dievaitį Ragutį

(Atkelta iš 6-to psl.)

timas buvo siūnčiamas žodžiu — trumpa maldele, būtent: "Raguti dievaiti, nepamiršk žemaičių, į mūsų prašmintinį ateik!" Ragutį kviesdavo šeimininkas, o šeimininkė kreipdavosi į deivę Linksminę, maž daug taip: "Dievaite Linksmoji, tu būki pirmoji atvykti pas mus!"

Šeimininkė kepdama ragaišių, vieną kepalą pakepdavo dievams. Jei dievai ragaišio nepasiimdavo, tai pramogai pasiūbaisus šeimininkė padalydavo dievų ragaišių šeimai. Visi dėjosai laimingi dievų ragaišio gavę.

Liūdnos vestuvės be Ragučio

Vienas Alsėdžių valsčiaus ūkininkas, vardu Einikis, rengė savo dukrai vestuves. Pakvietė kaimynus ir gimines, o dievams nieko nesakė. Einikis samprotavo, kad dievai vestuvėse nereikalingi. Juk ar jis yra ar nėra, niekas jų nemato. Jo manymu, būsią geriau su dievais neprasiidėti. Tegul dievai būna sau, o žmonės sau.

Vestuvėms pasiruošimas buvo geras. Šeimininkė iškepė ragaišio, išvirė varškėčių ir lašniečių; o šeimininkas alaus ir midaus pas kitą ūkininką padirbdino. Visi taip ir laukė tos laimingos dienos. Gal būt laukė ir dievaitis Ragutis bei deivė Linksminė. Laukė ar nelaukė, bet pakvietimo negavo.

Kai laukiamoji diena buvo tik už nakties, į Einikių trobą įėjo lazda pasiramstydamas apykeistis žmogus. Jis dėvėjo ilgus balto lamstyčio marškinius, apsijuosęs per liemenį paprastu panciu. Atrodė lyg elgeta, lyg krivių krivaitis. "Girdėjau čia vestuves turėsit... Gal ir man leisit ateiti?" — pasiteiravo svečias.

Einikis, manydamas, kad tai koks antmetinis elgeta atsakė, jog neleis, nes ir vietos elgetoms nebūs. Svečias, nei žodžio netaręs, išėjo ir, kai tik peržengė slenkstį, dingo, kaip žaibas. Tada ir Einikis pagalvojo, kad ans keistuolis galėjo būt dievaitis, bet dėl to nesirūpino.

Rinkosi linksmi vestuvių svečiai, bet kai susirinko, linksmumas dingo. Visus prislėgė paniūra. Valgė, gėrė, juokauti mėgino, bet nesijuokė. Vienas žodį burpt, kitas burpt ir vėl tylą. Trys patrūbočiai sušilę triūbijo maršus, bet niekas nemaršavo. Jaunoji kampe slėpdama veidą ašarojo, o jaunasis, tylėdamas žiūrėjo į lubas, lyg ieškodamas skylės išlįsti. Ir taip buvo, kol atvykę vėdliai vestuvininkus išvėdavo pas jaunojo tėvus. Tenai Ragutis ir deivė Linksminė visiems gerą nuotaiką gražino.

Ragutis pas bitininką Kasparavičių

Keturi šimtai metų buvo praėję, kai žemaičiai gyveno be dievaičio Ragučio ir kai gimė Augustinas Kasparavičius, žymiau-

sias Alsėdžių bitininkas. Augustino tėvai norėjo, kad jis būtų kunigu, bet jis, pasimokęs kunigystės, pareiškė, kad bitės jį šaukia, kad jis noris būti bitininku. Tėvai pasiūnekejo viens su kitu ir sako: "Gerai, Augustinai, būk bitininku". Ir jie davė jam nedidelį bet gražų ūkį, kuris buvo Žvirblaičių kaimo pakraštyje. Čkyje buvo gražus sodas ir trys aviliai bičių. Aname ūkyje Augustinas rado savo talentui gerą dirvą ir sau ramų gyvenimą.

Vieną kartą, kada Augustinas triūsėsi sode apie avilius ir stebėjo bites, kaip jos laibos išlekia iš avilio, o parlekia ratuotos, pūvotos — vos pro angą beįtelpa. Ir jos zuja ir zuja, tartum svieto pabaigą nujausdamos. Ir taip besekant bičių veikimą kažkas šmiekt pro akis ir kiukt ant trešnės šakos. Augustinas žiūri ir savo akimis netiki; ant šakos sėdėjo mažas žmogiukas ir supavo trumputes kojas. "Padėk die!" Jis pa-

sveikino Augustiną ir paklausė: "Ar taip dabar žemaičiai sveikinasi?" Augustinas nespėjo nė atsakyti, nei pagalvoti, o žmogiukas šnekėjo toliau: "Ar tu spirsi man? Aš esu senas lietuvių dievaitis Ragutis, globėjas bičių, putelės ir svaigalėlio. Prieš keturius šimtus metų buvau lietuvių laukiamas svečias, o dabar esu spardomas, kaip niekadėjas. Tarp žemaičių vos keli žmonės beliko, kurie mane atsimena, gerą žodį pasako". Augustinas išskėtė rankas, norėdamas apkabinti dievaitį, bet ans kiukt — pašoko ant aukštesnės šakos. "Ne, ne! Neliesk! Bijau. Tu gali man įkasti. Jau ne vienas žemaitis yra įkandęs".

Pagaliau Ragutis aprimo. Augustinas pataikė tokius žodžius, kurie Ragutį įtikino ir ans pasidarė dažnas Kasparavičiaus svečias ir patarėjas. O Kasparavičiui pažintis su dievaičiu Ragučiu buvo neįkainojamai naudinga. Jo trešnės, medus ir obuoliai, net Karaliaučiaus ir Berlyno vokiečiams tapo žinomi skanėstai.

M. T-NAS

MARIJUANA

Šiuo laiku spaudoje nemažai rašoma apie augalą, kurio lapai savo paviršiuje turi medžiagą, vardu "kanabin". Lapus sudžiovinus ir padarius cigaretes, tas kanabinas, kaip tabake nikotinas, įtraukiamas į plaučius ir gaunamas efektas panašus vartojant heroiną, hašišą ar LSD, tik gal žymiai silpnesnėje formoje. Bet tai yra narkotikas ir prie jo galima prirasti, jo norisi vis daugiau ir daugiau, nes kūnas reikalauja. Pradėjus vartoti marijuaną ir kiek apsipratęs, pamažu pereinama prie stipresnių narkotikų, kaip heroinas ir panašiai.

Kanabinas yra Indijos kanapių augalo lapų paviršiuje mikroskopinės dalelytės. Tos kanapės auga bet kur, tik reikia jas pasėti. Jų auga labai daug Meksikoje, iš kur tie narkotikai slapta įgabunami į JAV, nors ir ten tas kanapės auginti draudžiama.

Iowos valstijos laukuose laukinių kanapių yra gana daug. Antrojo pasaulinio karo metu jų buvo daug sėjama, nes iš kanapių augalo pluošto, jį apdirbus, buvo vejamos stiprios virvės karo reikalams.

Anksčiau šiame krašte marijuana buvo vartojama kaip vaistas. Tačiau patyrus, jog marijuaną pavartojus buvo įvykdyti kriminaliniai nusikaltimai ir daktarams radus, kad tas augalas neturi mediciniškos reikšmės, 1937 metais Kongresas išleido įstatymą, kuris draudžia tas kanapės auginti ir marijuaną vartoti. Nuo to laiko ir prasidėjo to augalo auginimo, marijuanos prekiautojų bei vartotojų persekiojimas. Policijos narkotikų skyriaus valdininkams darbo žymiai padaugėjo, nes iki marijuanos pasirodymo heroino ir kitų narkotikų var-

tojimas dar mažai buvo išsiplėtęs.

Marijuaną daugiausia rūko universitetų, kaledžių bei aukštesniųjų mokyklų mokiniai berniukai bei mergaitės. Ten platiniojai ir suranda klientų per įvairius tarpininkus. Subviniuose, iškylose ar panašiose vietose atsiranda asmenų, kurie pasiūlo cigaretę surūkyti arba nors dūmą patraukti. O kai pabandoma, tai sunku arba ir nebegalima to rūkalo atsikratyti. Jaunimas nori patirti, kaip jaučiamasi narkotiką pavartojus, nenumatydamas gresiančio pavojaus.

Augančių vaikų tėvai nori žinoti, kokie simptomai arba ženklai pasireiškia pas tuos, kurie tą narkotiką vartoja. Štai jie. Pažanga moksle pradeda smukti, užduoti darbai atliekami nerūpestingai, be dėmesio, nešvariai, rašysena neaiški, neišskaitoma. Gana saldus kvapas eina iš burnos dar per keletą valandų po rūkymo. Draugų kompanijoje po marijuanos rūkymo seka savotiškas isteriškas juokas ar kalbos. Dar vienas simptomas, — tai mieguistumas po rūkymo.

Pelno sumetimais tų kanapių vis dėlto nemažai sėjama, nors ir su didele rizika ir pavojumi

patekti į kalėjimą ar sumokėti didelę piniginę baudą. Policijai ir sekliams pasiseka surasti tų kanapių pasėtu apleistuose žemės sklypuose, tolimesnėse nuo kelių gatulaukėse bei sunkiau prieinamose vietovėse. Prieš porą metų pietinėje Floridoje, visai netoli nemažo miesto, buvo aptikta vietovė, kur buvo užsėta daug akry tomis kanapėmis. Parduodant rinkoje kaipo produktą būtų buvę uždirbta bent apie šimtą tūkstančių dolerių. Kitoje vietoje mėgėjas žvejys nuplaukdavo į upės užuolanką menamai žvejoti, bet pasėdavo ir prižiūrėdavo kanapių augimą mažai žmonių lankomoje tarp balų kalnesnėje vietoje.

Kanapės gerai auga bet kur pasėtos ir nereikalauja didelės priežiūros.

Policijai bei sekliams tenka labai atidžiai dirbti, kad galėtų išaiškinti to kenksmingo augalo auginimo vietą ir augalą sunaikinti bei augintoją nubauti. Nelengva susekti ir marijuanos prekybą bei platintojus. Nežiūrint į tai, kad daug platintojų nubaudžiama, vis dėlto marijuanos cigarečių pardavinėjimas plinta, prekyba žydi ir vis didesnis skaičius jaunimo tampa to narkotiko aukomis.

Tėvams tenka labai atidžiai daboti, kad jų vaikai nepatektų į tokią kompaniją, kur tie narkotikai platinami ir kad vaikų mokslas bei pažanga nebūtų sutrukdyta.

Siuntiniai į Lietuvą

GERIAUSIA IR VERTINGIAUSIA DOVANA YRA DOVANŲ PAZYMEJIMAI, KURIE JŪSU GIMINĖMS KETURIS KARTUS VERTINGESNI UŽ PINIGUS. KĄ JŪSU GIMINĖS GALI PAVIRTINTI.

TIK DOVANŲ PAZYMEJIMAIŠ JŪSU GIMINĖS GALĖS ĮSIGYTI VISKĄ, KĄ TIK NORĖS: maisto, drabužių ir daug kitų dalykų — amerikoniškų, vakarų Europos ir vietinių — tik per Vnešposyltorgo specialias dolerių krautuves labai žemomis kainomis.

PILNAI GARANTUOTA. JOKIŲ MOKESČIŲ

už patarnavimą ar siuntimą nei siuntėjui nei gavėjui, nes viską apmoka Vnešposyltorgas.

UŽSAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street

New York., N. Y. 10010

Prašykite mūsų NEMOKAMO katalogo.

Įgaliotas atstovas

PODAROGIFTS INC.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai!

Mes turime išdirbtą reputaciją patino pasirinkimo ir stako lentų ir namams materialu

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL. VICTORY 7-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

ZITA SODEIKIENĖ IR PETRAS ALEKSA BALZEKO MUZIEJUJE VASARIO 10—29 D.

Šiandien atidaroma jų paroda

Dail. Zita Sodeikienė

St. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, 4012 Archer Ave., šiandien, vasario 10 d. 5:00 val. popiet atidaroma dviejų jaunesniosios kartos dailininkų — Zitos Sodeikienės tapytojos ir Petro Aleksos skulptūros darbų paroda. Paroda tęsis iki vasario 29 d.

Abudu dailininkai gimę Lietuvoje, bet meno mokslus išėjo jau šioje šalyje. Dail. Zita Sodeikienė mokėsi Chicagos Meno Institute. Diplomą gavo 1958 m. Ji priklauso jaunųjų dailininkų grupei "Dailė". Da-

lyvauja jų rengiamose parodose, taip pat ir amerikiečių parodose. Priklauso Chicagos Meno instituto Sales and Rental Gallery ir Chicagos dailininkų draugijai.

Iš anksčiau parodose jau matytų dail. Z. Sodeikienės darbų ir naujesniųjų, reikia konstatuoti, kad dailininkė padarė didelę pažangą net pamėgtame kūrybos žanre — figūrinėse kompozicijose. Ji, kaip moteris, mėgsta vaikus piešti ir apskritai, mėgsta realią, gyvenimišką meno formą, kuri visiems suprantama ir priimtina.

Petras Aleksa lankė Institute of Design of the Illinois Institute of Technology. Specializavosi Product Design srityje. Diplomą ir B. S. laipsnį gavo 1957 m. Be to, lankė Chicagos Meno insitutą. Dalyvavo įvairiose dailės parodose ir laimėjo premiją už skulptūrą. Priklauso grupei "Dailė" ir dalyvauja josios rengiamose parodose.

Petro Aleksos kūryboje slypi moderniosios skulptūros sintezė, formos ir idėjos ieškojimas.

Petras Aleksa dabar eina Čiurlionio galerijos Chicagoje direktoriaus pareigas.

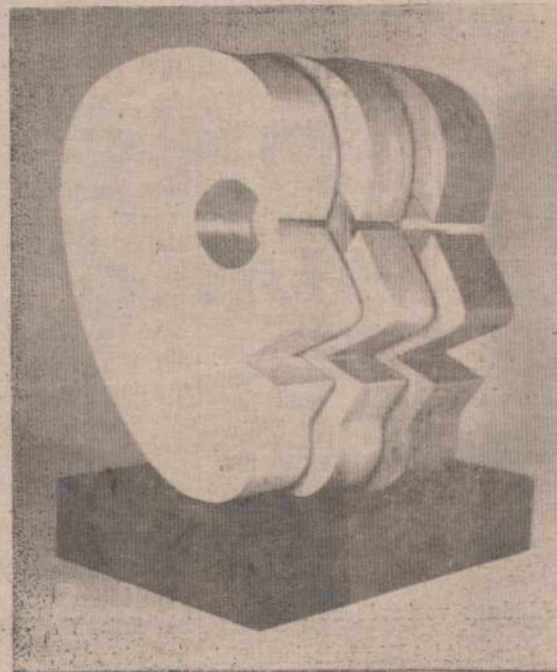
Muziejaus vadovybė kviečia

POVILAS KAUPAS

"Mėlyni akordai" (aliejus)

Iš ruošiamos Chicagos lietuvių dailininkų kūrinių parodos, įvykstančios vasario mėnesio 17—25 d. Čiurlionio galerijoje.

PETRAS ALEKSA

"Medžiai kaip žmonės"

Iš šiandien atidaromos parodos Balzeko muziejuje

visus atsilankyti į jų parodos atidarymą arba vėliau.

Balzeko muziejus atdaras 7 dienas nuo 1:00 iki 4:30 v. p. p. Įėjimas nemokamas.

Skulptorius Petras Aleksa

Bus didelė paroda Čiurlionio galerijoje

Dalyvauja 34 dailininkai
su apie 80 darbų.

Ruošiamoje vasario 16 Lietuvos nepriklausomybės minėjimo proga parodoje, kuri atidaroma vasario 17 d. 7:00 val. vakare ir tęsis iki vasario 25 d. Čiurlionio galerijoje Chicagoje Jaunimo Centre, dalyvauja 34 dailininkai bei skulptoriai su 79 darbais. Parodą rengia Čiurlionio galerija.

Tegu ši kolektyvinė paroda būna paskatinimu rengti kasmetines bendras lietuvių parodas, ne vien vietos dailininkų, bet visos Amerikos mūsų menininkų parodas. Tokias reprezentacines parodas kasmet ruošiant, nėra abejonės, kad susidarys progų ir premijoms skirti už geriausius kūrinius bei kūriniams pirkti galerijos pastoviai kolekcijai.

Picasso paroda Chicagos Meno institute buvo atidaryta praėjusį šeštadienį ryšium su Civic Center paminklo pastatymu, pagal Picasso projektą. Šis paminklas visuomenėje sukėlė daug ginčų. Paminklas buvo pastatytas praėjusiais metais rugpjūčio mėn. ir miestui kainavo 300,000 dolerių. Išstatyta 182 Picasso tapybos ir piešinių eksponatai. Paroda tęsis iki kovo 31 d. Reikia mokėti \$1 įėjimui.

Vasario 16-toji Balzeko muziejuje

1) Jono Vaidelio rūpesčiu parodoje išstatyta žurnalai ir laikraščiai, išleisti tarp 1918-1940 metų, kai Lietuva buvo laisva ir nepriklausoma.

2) Pašto ženklų, "XIII Lith Pex" paroda, kurią surengė Lietuvių Filatelistų Draugija, atžymėdama Lietuvos 50 metų nepriklausomybės akto paskelbimo sukaktį, taip pat nuo išleidimo pirmojo Lietuvos pašto ženkliuko.

Valandos:

Penktad., vasario 16 d. nuo 12—10 val. vakaro.

Šeštad., vasario 17 d., nuo 10—10 val. vakaro.

Sekmad., vasario 18 d. nuo 10—6 val. vakaro.

JAV paštas turės laikiną stotį ir pataudos specialius kolektuojamus pašto ženkliukus.

3) Horologijos mokslo klasės apie laiką vedamos muziejuje p. Eugene Delves ketvirtadienio vakarais nuo 7:30—9:00 val. vasario 1, 8 ir 15 d. d.

—Whistleris neturėjo bendro idealizmo. Jis niekuo nesidomėjo, tik tai savo menu.

—Dailininkas, kuris nesuvalkė gyvenimo realybės — tapo meilužiu savo mylimosios glėbyje.

—Diktatūrinėj santvarkoj menas partinis. Kapitalistinėje sistemoje — menas sumaterialintas. Tikrasis menas yra nepriklausomas.

—Estetikos elementai — žalia medžiaga. Panteistinė estetika plastiniame mene — realybė. Tapyba, skulptūra ir muzika estetinių elementų dinamika.

Bal. 20 iki gegužės 26 d. metinė Society for Contemporary Art paroda Chicagos meno institute.

— NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, FEBRUARY 10, 1968